

KIRKEBRUKSPLAN FOR OSLO

Rapport fra prosjektgruppen

Prosjektgruppen har arbeidet siden sommeren 2017 med en gjennomføringsplan basert på Prosjektmandatet «Kirkebruksplan for Oslo». Prosjektgruppen har hatt 7 møter med følgende sammensetting:

Trond Bakkevig, leder for prosjektgruppen, representant for Obdr

Olav Helge Angell, ekstern sosiolog

Jorunn Elisabeth Berstad Weyde, representant for Obdr

Finn Folke Thorp, representant for KfiO

Otto Berg, representant for KfiO

Sigmund Gulliksrud, representant fra Fellesrådets hovedkomite

Olav Rune Bastrup, representant arbeidstakerorganisasjoner KfiO

Heinke Foertsch, representant arbeidstakerorganisasjoner Obdr

Hilde Strand har vært gruppens sekretær

Bakgrunn

Kirkelig fellesråd i Oslo og Oslo Bispedømmeråd gjorde likelydende vedtak om prosjektet henholdsvis 16. 02. 2017 og 27. 02. 2017. Vedtaket beskriver målsettinger, formål og noen rammer for gjennomføringen.

Det er deretter utarbeidet en gjennomføringsplan for prosjektet som bygger på de målsettinger og tidsfrister som er gitt i mandatet. Fra gjennomføringsplanen siteres følgende:

«Fellesrådet har ansvar for å legge frem budsjett og søknader til kommunen og for bruken av tildelte midler (Kirkelovens § 15). Bispedømmerådet og Kirkelig fellesråd har vedtatt visjon og strategi for det kirkens arbeid i Oslo bispedømme (jfr. «Mer himmel på jord»). Hovedmålet er at kirken skal være levende, nær og tilgjengelig. Vedtaket peker på at driftsmidler og vedlikeholdsmidler bevilget av kommunen til kirken i Oslo ikke har økt i takt med kostnadene. Vedlikeholdsetterlepet er betydelig, og det er stort behov for

kostnadskrevende rehabiliteringer i flere av de 64 kirkebygg, menighetshus og kontorlokaler Kirkelig fellesråd i Oslo har ansvar for.

Målsetting og strategisk grep

Prosjektet bygger på visjonen til Kirken i Norge: «Mer himmel på jord» og målet om at kirken i Oslo skal være levende, nær og tilgjengelig.

For å bygge opp under denne visjonen er målet med kirkebruksplanen å oppnå best mulig bruk av kirkenes lokaler, herunder et godt samspill mellom ansatte og frivillige samt en kostnadseffektiv og miljømessig forvaltning av kirkene.

Hovedtrekk i arbeidsmåte

Styringsgruppa har det endelige ansvar for å utarbeide en rapport om prosjektet og gi de anbefalinger som vokser ut av dette.

Prosjektgruppas oppgave skal være å fremskaffe beslutningsunderlaget, ikke primært å gi uttrykk for meninger eller preferanser. Prosjektgruppa utarbeider alternative planer for bruk av kirker og andre lokaler.

Styringsgruppa sender de alternative planene ut på høring, med eller uten anbefaling. Styringsgruppa sender, etter å ha fått innspill fra høringsorganene, sine anbefalinger til de besluttende organer.

Faktaunderlag og analyse

Prosjektgruppa må innhente fakta om bruk av kirker og menighetslokaler, og hvilke muligheter som finnes for utvidet eller alternativ bruk. Det som må kartlegges er blant annet:

- 1. Samtlige kirkebygg med tilhørende bygg og en kort beskrivelse av disse
 - a. Kultur/historisk/estetisk verdi*
 - b. Flerbruksmuligheter*
 - c. Bygningsteknisk status*
 - d. Tilknytning til gravlund/kirkegård*
 - e. Beliggenhet og tilgjengelighet**
- 2. Demografi – kommunale boligutbyggingsplaner*
- 3. Aktiviteter i og bruk av kirker*
- 4. Menighetenes aktiviteter, både de lov- og ikke-lovregulerte*

5. *Driftskostnader ved bygget, vedlikeholdskostnader, eventuelt rehabiliteringskostnader og effektiviseringspotensial*
6. *Utbyggings- og utviklingsmuligheter*
7. *Oversikt av hvilke kirkebygg som er utleid til andre formål/andre kirkesamfunn*
8. *Oversikt over menighetenes økonomi*

Prosjektgruppen må skaffe seg en begrunnet oppfatning om hvilke muligheter som finnes for utleie evt. salg av kirke/kirketomt. Det handler både om hvilke kirker som kan være aktuelle, hvilket marked som finnes, og hvilket inntektspotensial som foreligger. Aktuelle løsninger må ligge innenfor en helhetlig kirkelig strategi.

Prosjektgruppen må stille spørsmål ved om det er behov for nye kirkebygg.

Alternative planer

Der det er aktuelt skal prosjektgruppen utarbeide planer for alternativ bruk av kirker og menighetslokaler, ikke anbefale en enkelt. De alternative planene bør kunne belyse ulike ambisjonsnivåer og strategier, ved for eksempel samlokalisering av staber, samlokalisering av menighetsaktiviteter og annet som kan vise hvilke kirker og menighetslokaler den mener det er formålstjenlig å satse på. Den kan også komme med forslag om utleie, nedleggelse, antall gudstjenester, utvikling av trosopplæring og diakoni.

Det presiseres at alternativene skal bygge på byomfattende, ikke en prostivis, analyse. Det er Fellesrådets og bispedømmerådets samlede ressursbruk som skal vurderes.

Prosjektgruppen skal konsentrere seg om hva kirken selv kan bidra med, ikke hva som eventuelt kan utløses av økt tilskudd.»

Kriterier for vurdering av det enkelte kirkeanlegg

Prosjektgruppen ble bedt om å legge frem alternative modeller for bruk av kirker i Oslo. Gruppen fant det imidlertid mest hensiktsmessig å utarbeide kriterier for hvilke kirker som var best egnet til å ivareta Oslo bispedømmes strategiske målsettinger. Vi mener dette gir muligheter for en mer nyansert vurdering av bruksmulighetene for de enkelte kirker.

Selv om vurderinger i lys av strategiske målsettinger har vært det overordnede perspektiv, har behovet for økonomiske innsparinger hele tiden gitt et ledsagende perspektiv.

Det understrekes at det er kirkeanleggenes fysiske forutsetninger for menighetsaktiviteter som er vurdert, ikke omfang eller kvalitet på arbeidet ved den enkelte kirke.

I rapporten er begrepet «kirkeanlegg» benyttet som fellesbetegnelse for kirker med menighetshus fysisk atskilt fra kirkebygget og for arbeidskirker der kirkerom, menighetslokaler og kontorer er integrert i samme bygning.

Gruppen er klar over at ulike kirkeanlegg kan ha ulike finansieringsformer. Frittstående kirkebygg og arbeidskirker er i sin helhet finansiert og driftet av Kirkelig Fellesråd gjennom bevilgninger fra Oslo kommune, mens frittstående menighetshus er finansiert og driftet av den enkelte menighet. Arbeidskirker har vanligvis en delt finansiering mellom fellesråd og menighet. Gruppen har imidlertid ikke skjelnet mellom hvilke muligheter ulike kirkeanlegg har til å ivareta strategiske målsettinger.

Som det fremgår av vedlegget er hvert enkelt kirkeanlegg vurdert og karaktersatt på grunnlag av en rekke kriterier. I tillegg er det også satt inn befolknings- og medlemstall for hver enkelt menighet, der også prosentandel av befolkningen i soknet er angitt. Antallet skoler i soknet er også tatt med. Forventet befolkningsvekst i menighetene er det vanskelig å fremskaffe sikre tall for. Oslo kommunes tall er relatert til bydelene og ikke til menighetene, som i flere tilfeller krysser bydelsgrensene. Forventet befolkningsvekst er redegjort for i et eget avsnitt.

De ulike kriterier er ordnet i tre hovedgrupper:

1. **Lokasjon.** I denne gruppen inngår data vedrørende kirkeanleggets beliggenhet og plassering i soknet, herunder adkomst, tilgjengelighet, offentlige kommunikasjonsmidler, synlighet, parkeringsforhold etc. Vi mener dette er faktorer av betydning for kirkeanleggets bruksmuligheter.
2. **Lokaler.** I denne gruppen inngår faktorer som beskriver kirkeanleggenes fysiske egenskaper, deres nåværende tilstand, kostnadene ved drift, samt lokalenes egnethet for menighetens aktiviteter og for kontorer.
3. **Innhold og bruk.** I denne gruppen inngår informasjon om kirkeanleggenes faktiske bruk sett i sammenheng med øvrige kriterier i gruppe 1 og 2. I denne gruppen er ikke de absolutte tall viktige, men forholdet mellom bruk og medlemstall med sideblikk også til befolkningstall.

Hver av de tre hovedgruppene av kriterier er vektet i forhold til hverandre.

Gruppe 1 – Lokasjon: 30%

Gruppe 2 - Lokaler: 45%

Gruppe 3 – Innhold og bruk: 25%

Når gruppe 2 er gitt mest vekt, er det fordi kriteriene i denne gruppen klart uttrykker de fysiske muligheter kirkeanlegget gir for menighetenes arbeid.

Ved vektingen er tallene 1,2 og 3 benyttet. En såpass grovmasket vekting er benyttet for å favne større grupper innen hver tallkategori. Ved en mer finmasket vekting er det risiko for at feilvurderinger kan gi uforholdsmessig store utslag.

Kriteriene innen hovedgruppene er også vektet i forhold til hverandre.

Vektingen er angitt utenfor hvert kriterium.

Vektingen innen den enkelte gruppe bygger på samme måte som ved vektingen av gruppene innbyrdes på en vurdering av at ikke alle kriteriene innen en gruppe bør telle like mye.

I gruppe 1 (lokasjon) er vektingen uttrykk for at tilretteleggingen for kommunikasjon er mindre viktig enn de andre kriteriene som inngår i vurderingen.

I gruppe 2 (lokaler) er vektingen uttrykk for at det økonomiske aspektet er viktigere enn de andre kriteriene, jfr. prosjektgruppens mandat. Dessuten er «det bestandige» og «potensialet» vurdert som viktigere enn den faktiske utnyttelsen per i dag.

I gruppe 3 (innhold og bruk) er det lagt størst vekt på resultatene fra telleukene. Prosjektgruppens oppfatning er at dette kriteriet gir et bedre uttrykk for omfanget av aktivitet enn de andre kriteriene hver for seg.

Kriteriene innen hver gruppe er vektet slik:

1. Lokasjon

- a. Geografisk plassering i lokalmiljøet.
Sentralt/usentralt/tilgjengelighet: 2
- b. Synlighet/tilstedeværelse, plassering i forhold til ferdselsårer: 2
- c. Avstand til andre kirkeanlegg: 2
- d. Plassering i forhold til offentlig kommunikasjon: 1
- e. Parkeringsmuligheter: 1

2. Lokaler

a. Historisk verdi, kunst og arkitektur:	2
b. Egnede kontorer, herunder plassering i forhold til kirkebygg:	2
c. Egnede lokaler for menighetsaktiviteter:	2
d. Drifts- og vedlikeholdskostnader:	3
e. Utnyttelsesgrad kirkerom:	1
f. Utnyttelsesgrad andre lokaler:	1
3. Innhold og bruk	
a. Dåpshandlinger forrettet i kirken:	1
b. Gravferder forrettet i kirken:	1
c. Vielser i kirken:	1
d. Gjennomsnittlig gudstjenestedeltagelse:	2
e. Antall besøkende i telleker:	3

Andre forhold av betydning

1. Kirker med gravlunder.

14 kirker har gravlunder knyttet til selve kirkebygget. Prosjektgruppen mener det er viktig å beholde slike kirker under Kirkelig fellesråds kontroll. Til disse kirkene kan det være knyttet utleiemuligheter, men ikke slik at det utelukker bispedømme og fellesråd fra å bruke dem.

2. Hel eller delvis utleie.

Spørsmålet om hel eller delvis utleie er ikke tatt med i kriteriene. Spørsmålet drøftes nærmere nedenfor, men prosjektgruppen har ikke sett seg i stand til å vurdere utleiemarkedet for kirker.

3. Særlige forhold knyttet til enkelte kirker

Kirker som allerede er tatt ut av bruk (Majorstuen, Markus og Bredtvet), er ikke tatt med i oversikten. Prosjektgruppen har imidlertid vurdert om Markus kirke bør tas i bruk igjen når nåværende leieforhold utløper.

Lovisenberg kirke er ikke KfiOs eiendom, men er i bruk som menighetskirke, og er derfor tatt med.

Jakob kirke er både utleid og i bruk av bispedømmet. Prosjektgruppen har ikke sett noen grunn til å gå nærmere inn på bruken av denne kirken, og den er derfor ikke tatt med.

Modulkirken på Bjørndal er tatt med i vurderingen. Prosjektgruppen er klar over at den står i en særstilling og er midlertidig satt opp for å sikre et kirkelig nærvær på stedet.

4. Forventet befolkningsvekst.

Frem til 2028 forventer Oslo kommune en befolkningsvekst på 14 %. Størst vekst kommer i disse bydelene:

Bjerke:	35% - ca 11.000 personer
Gamle Oslo:	25% - ca 13.500 personer
Ullern:	17% - ca 5.700 personer
Grünerløkka:	16% - ca. 9.000 personer

5. Utbyggingsområder

Nedenfor angis de største utbyggingsområdene, deres soknetilhørighet, beliggenhet i forhold til eksisterende kirkebygg og status for utbygging pr i dag:

- a. Lørenbyen. Området fordeler seg på soknene Sinsen og Hasle. Delvis innflyttet, utbygging pågår.
- b. Ulvenbyen. Området ligger i nærområdet til Østre Aker kirke i Østre Aker og Haugerud sokn. Utbygging pågår, salgsstart 2018/2019.
- c. Breivollbyen. Området ligger mellom Østre Aker og Haugerud kirker. Planlagt oppstart 2028.
- d. Ensjøbyen. Området fordeler seg på soknene Hasle, Kampen og Vålerenga, med størst andel i Kampen sokn, mindre i Hasle og bare en liten del i Vålerenga sokn. Delvis innflyttet, utbygging pågår fortsatt.
- e. Kværnerbyen. Området ble ved grenseregulering mot tidligere Gamlebyen sokn lagt under Vålerenga sokn i 2013. Ferdig utbygget.
- f. Bjørvika, Sørenga, Bispevika og Kongshavn. Området ligger under Gamlebyen og Grønland sokn med korte avstander til Grønland kirke. Bjørvika er ferdig utbygget, Bispevika under utbygging, Sørenga delvis innflyttet, ferdig utbygget 2019, Kongshavn fortsatt under regulering.
- g. Gjersrud - Stensrud. Området ligger under Klemetsrud og Mortensrud sokn. Utbyggingsplaner for opp til 10 000 boliger, men området er ikke ferdig regulert og tidsperspektiv fortsatt usikkert.

6. Områder med spesielle utfordringer.

I bydelene i Groruddalen, Alna, Bjerke, Grorud og Stovner, samt i bydelene Søndre Nordstrand og til dels Gamle Oslo, utgjør innvandrere en høy andel

av befolkningen. Bydelene i Groruddalen har understreket betydningen av Den norske kirkes tilstedeværelse med åpne kirker og inkluderende aktiviteter som et bidrag til å motvirke ghettodannelse og til å fremme flerreligiøs forståelse.

7. Spesialbruk av kirker

Spesialbruk av kirker er drøftet i eget notat. Kirker som anses egnet kan tenkes å få tillagt spesialiserte funksjoner innen områder som diakoni, kirkemusikk, kultur og undervisning knyttet til kirkelige satsinger med by- eller bydelsomfattende rekkevidde. Det understrekes at spesialbruk kan være aktuelt både for kirker med uendret status som menighetskirker og som får tillagt ansvar for et bestemt satsingsområde, og for kirker som tas ut av regulær bruk som soknekirker. Det avgjørende er kirkeanleggets egnethet for formålet.

Vurdering av enkelte kirker og samarbeidsområder

Som det fremgår av de innsamlede data er det i de fleste kirker en stor og mangslungen aktivitet med et høyt antall mennesker som gjør bruk av kirkene sine. Samtidig viser tallene at det er store forskjeller mellom kirkene. Mens noen kirker skårer svært høyt, bekrefter tallene at andre er sterkt berørt av trekk ved samfunnsutviklingen, der faktorer som endring i befolknings sammensetning og synkende medlemstall antas å være de mest utslagsgivende. Dette har medført at grunnlaget for en fullskala menighetsaktivitet ved enkelte kirker gradvis har forvitret.

Dette alene kan imidlertid ikke være bestemmende for vurderingen av om en kirke bør tas ut av drift eller ikke. Visse områder av byen har en høy andel enslige husholdninger som menighetene ofte ikke har gode nok tilbud for. Dette er en strategisk utfordring som tilsier at kirkens tilstedeværelse heller bør styrkes enn svekkes. Prosjektgruppen mener dette best kan gjøres ved å konsentrere den kirkelige virksomheten til kirkeanlegg med best forutsetninger for å innfri de strategiske målsettinger.

Likeså har enkelte områder av byen en svært høy innvandrerandel. Bydelene i Groruddalen har pekt på at Den norske kirkes tilstedeværelse i slike områder er av stor betydning for å motvirke ghettodannelse og for å fremme viktige verdier som inkludering og flerreligiøs forståelse. I slike områder bør kirkens tilstedeværelse heller styrkes enn svekkes. Prosjektgruppen mener dette best kan gjøres ved å konsentrere oppgavene til kirkeanlegg med best fysiske forutsetninger til å innfri de strategiske målsettingene for kirken i Oslo.

Disse forhold medfører at selv om en kirke skåres lavt, innebærer dette ikke automatisk en anbefaling om at den bør tas ut av bruk som menighetskirke. Det er en samlet vurdering av kirkeanleggets strategiske forutsetninger som ligger til grunn.

Med ett unntak som det gjøres rede for nedenfor, er bare kirkeanlegg som har en skår under 20, eller ca en tredjedel av kirkene, spesielt vurdert.

1. Domprostiet

Bygdøy menighet

Bygdøy kirke ligger i et etablert boligområde og er eneste kirke i soknet. Kirken skåres relativt lavt, men området er et tydelig definert lokalsamfunn uten naturlige forbindelser til andre kirker i nærheten. Det anbefales at Bygdøy kirke fortsetter som menighetskirke.

Sentrum – St. Hanshaugen sokn

For tiden er fire kirker i bruk i denne menigheten: Domkirken, Lovisenberg, Gamle Aker og Trefoldighet. For øvrig finnes Markus kirke som er utleid med en avtale som utløper snart. Kontorforholdene i soknet er lite tilfredsstillende.

Prosjektgruppen anbefaler en reduksjon av antall kirker og en konsentrasjon rundt den mest befolkningstunge delen av soknet og rundt Domkirken og det nye regjeringskvartalet.

Dette innebærer at det anbefales å avslutte leieforholdet med Stiftelsen Diakonissehuset for Lovisenberg kirke.

Videre anbefales at Markus kirke tas i bruk igjen som menighetskirke. Den ligger sentralt til ved hovedferdselsåren i soknet og har gode menighetslokaler. Hovedinngangen til kirken ligger imidlertid i Schwensens gate og ikke ved den kommunikasjonsmessige hovedpulsåren i Ullevålsveien. Det anbefales å finne arkitektoniske løsninger som gir en bedre adkomst fra Ullevålsveien.

Prosjektgruppen anbefaler at Gamle Aker kirke får mer spesialiserte funksjoner i harmoni med denne kirkens egenart og at den markedsføres mer aktivt for bruk til kirkelige seremonier og for konserter. Det vises for øvrig til kapitlet «Spesialkirker», der Gamle Aker kirke er nærmere vurdert.

Trefoldighetskirken skårer lavt. Med sin beliggenhet har den dårlige forutsetninger for å fungere som menighetskirke, men kan være velegnet for en kombinasjon av mange spesialiserte funksjoner, særlig i forbindelse med det nye regjeringskvartalet. Domkirkens kapasitet er sprengt, og prosjektgruppen anbefaler at Trefoldighetskirken avlaster noen av Domkirkens oppgaver og blir knyttet tettere opp til virksomhetene der. Det vises for øvrig til notatet «Noen aktuelle kirker for spesialbruk», der Trefoldighetskirken er nærmere vurdert.

Dersom prosjektgruppens anbefalinger tas til følge, bør soknestrukturen for området vurderes på nytt.

2. Vestre Aker prosti

Bakkehaugen, Majorstuen og Vestre Aker menighet

Menigheten har to kirker i bruk: Vestre Aker og Bakkehaugen.

Majorstuen kirke er tatt ut av bruk som menighetskirke og anbefales ikke tatt i bruk igjen.

Vestre Aker kirke er et monumentalbygg som er synlig over store deler av byen. Den er omsluttet av en gravlund og har gode menighets- og kontorlokaler i umiddelbar nærhet.

Bakkehaugen kirke har en egenartet moderne arkitektur og ligger i et etablert boligområde. Kirken skårer lavt. Kontorfasilitetene er dårlige. Det er forholdsvis korte avstander til Vestre Aker og Nordberg kirker. Prosjektgruppen anbefaler at Bakkehaugen kirke leies helt eller delvis ut. En delvis utleie vil kunne gi rom for at visse menighetsfunksjoner opprettholdes.

3. Nordre Aker prosti

Paulus og Sofienberg menighet

Kirkene i soknet er begge monumentalbygg og ligger i kort avstand fra hverandre. Paulus kirke har et fortrinn ved at den er nyrestaurert og ved at den er en «torgkirke» som vender ut mot et kommunikasjonsmessig midtpunkt i soknet.

Prosjektgruppen anbefaler at Paulus kirke fortsetter som menighetskirke og at Sofienberg kirke vurderes for spesialbruk. Sofienberg kirke anses egnet for flere typer spesialiserte funksjoner og med et visst

utleiepotensial. Det vises for øvrig til notatet «Noen aktuelle kirke for spesialbruk», der Sofienberg kirke er spesielt vurdert.

Torshov og Lilleborg menighet

Kirkene ligger i kort avstand fra hverandre og har mye felles historie. Begge er arbeidskirker med menighets- og kontorlokaler integrert i kirkeanlegget. Begge kirker har en skår på 20, og ligger dermed så vidt over den nedre grense som prosjektgruppen har satt som markør for kirker som vurderes spesielt. Prosjektgruppen mener likevel at det er riktig å ta en av dem ut av bruk. Prosjektgruppen begrunner dette med at det er kort avstand mellom kirkene og at en konsentrasjon av stabs- og menighetsfunksjoner er nødvendig av både strategiske hensyn og en mer effektiv drift.

Torshov har den mest sentrale beliggenhet i soknet og anses best egnet til å fylle funksjonene som menighetskirke. Lilleborg kirke har lokaler som gjør den egnet for utleie til flere formål.

Sagene og Iladalen menighet

Kirkene ligger relativt kort fra hverandre, men med Ring 2 som et tydelig skille mellom seg. Iladalen kirke er en mindre kirke opprinnelig reist av Oslo Småkirkeforening. Sagene kirke er et monumentalbygg og en «torgkirke» med en flott plassering i et kommunikasjonsmessig midtpunkt i soknet. Kirken har imidlertid verken kontorer eller menighetslokaler i nær avstand. Disse er lokalisert til Iladalen kirke. Dette anses uhensiktsmessig.

Prosjektgruppen anbefaler at menighetens aktiviteter konsentreres rundt Sagene kirke og at Iladalen kirke leies helt eller delvis ut. Ved en delvis utleie kan visse menighetsfunksjoner opprettholdes i Iladalen kirke. Kontorer bør imidlertid ligge nær Sagene kirke. Prosjektgruppen anbefaler at staben sikres nye og sentralt plasserte kontorlokaler i kort avstand fra Sagene kirke.

Hasle menighet

Hasle kirke er opprinnelig reist av Oslo Småkirkeforening og er en mindre arbeidskirke. Til å være hovedkirke i et forholdsvis stort sokn med høy utbyggingsaktivitet, skårer kirken svært lavt. Den har imidlertid potensial for utleie. Kirken skal pusses opp, men prosjektgruppen er i tvil om kirkens egnethet som hovedkirke i et sokn med forventet høy befolkningsvekst. Før en kan ta stilling til Hasle kirkes fremtidige status, bør soknstrukturen for områdene Ensjø, Hovin og Løren tas opp til

vurdering og grensene mot Kampen, Vålerenga, Sinsen og Østre Aker/Haugerud sokn gjennomgås.

4. Søndre Aker prosti

Hauketo – Prinsdal menighet

Hauketo-Prinsdal kirke er en arbeidskirke av nyere dato. Kirken skårer lavt og soknet har et relativt lavt medlemstall. Området har en høy innvandrersandel. Som for tilsvarende menigheter i Groruddalen anser prosjektgruppen et norsk, kirkelig nærvær i slike områder av byen som viktig. Det ligger heller ingen andre kirker i umiddelbar nærhet. Prosjektgruppens anbefaling er at Hauketo - Prinsdal kirke fortsetter som menighetskirke.

Klemetsrud og Mortensrud menighet

Menigheten har tre kirker i bruk: Mortensrud kirke, modulkirken på Bjørndal og Klemetsrud kirke, som er en eldre kirke med gravlund. Mortensrud er et nytt og flott kirkeanlegg med særegen arkitektur. Soknet har Oslos laveste medlemsandel og en høy andel innvandrere.

Klemetsrud kirke skårer lavt. Prosjektgruppen anbefaler den avviklet som menighetskirke. Kirken bør imidlertid kunne benyttes til gravferd, noe som begrenser dens utleiepotensial.

Bjørndal kirke anses som uegnet som menighetskirke og vurderes mest som et symbolsk nærvær i området i fravær av et permanent kirkebygg. Prosjektgruppen har ikke tatt stilling til hvordan tomten kan utnyttes eller vurdert behovet for ny kirke i området nærmere.

5. Østre Aker prosti

Høybråten, Fossum og Stovner menighet

Menigheten har tre kirker i bruk svarende til navnet på soknet. Fossum og Stovner er moderne arbeidskirker med relativ kort avstand mellom hverandre. Høybråten kirke ligger et stykke unna de to andre kirkene. Den har kirkegård og nye menighetslokaler like ved kirken.

Prosjektgruppen anbefaler en reduksjon av antall kirker i soknet, og at den kirkelige aktiviteten konsentreres rundt Høybråten og Stovner senter. Høybråten kirke bør fortsatt være i bruk som menighetskirke. Fossum kirke har en plassering i Stovner sentrum som gjør den egnet både som

menighetskirke og til mer spesialiserte funksjoner innen områder som diakoni, flerkultur og religionsdialog. Stovner kirke ligger kommunikasjonsmessig usentralt til, men har gode lokaler. Det vises for øvrig til notatet «noen aktuelle kirker for spesialbruk», der Fossum kirke er nærmere vurdert.

Prosjektgruppen har vært noe i tvil om hvilken av kirkene som bør tas ut av bruk, men har kommet til at Fossum kirke er best egnet for fremtidige satsinger i soknet. Stovner kirke anbefales vurdert for utleie.

Dersom prosjektgruppens anbefaling tas til følge, bør det vurderes om Fossum kirke med sin beliggenhet midt i Stovner senter bør skifte navn til Stovner kirke.

Grorud menighet

Menigheten har tre kirker: Rødtvet, Romsås og Grorud. Rødtvet og Romsås er moderne arbeidskirker, Grorud er et monumentalbygg som er synlig på lang avstand og har gravlund rundt seg.

Grorud og Rødtvet kirker skårer høyt og bør fortsette som menighetskirker. Romsås skårer derimot lavt. Romsås er imidlertid et tydelig definert lokalsamfunn med høy innvandrerandel. Prosjektgruppen legger vekt på de synspunkter bydelene i Groruddalen har uttrykt om viktigheten av Den norske kirkes nærvær i slike områder. Prosjektgruppen anbefaler derfor at Romsås kirke fortsetter som menighetskirke.

Ellingsrud og Furuset menighet

Menigheten har to kirker i bruk svarende til navnet på soknet. Begge kirker er moderne arbeidskirker. Furuset kirke skårer lavt, Ellingsrud noe høyere på grunn av sin sentrale plassering.

Både Furuset og Ellingsrud er områder med høy innvandrerandel. Av samme grunn som for Romsås og Hauketo – Prinsdal vektlegger prosjektgruppen betydningen av et norsk, kirkelig nærvær i slike områder. Prosjektgruppen anbefaler derfor at både Furuset og Ellingsrud beholdes som menighetskirker.

Spesialkirker

Det vises til vedlagt notat, der temaet er drøftet mer utførlig. Her gjengis noen hovedpunkter:

1. **Ressurser:** Spesialbruk forutsetter langsiktig planlegging; gjennomtenkt profilering av aktuelle kirker; investering av ressurser som muliggjør

reelle satsinger med gjennomslagskraft for byen som helhet og bemanning med kompetent personell.

2. **Modeller:** Spesialbruk kan tenkes som samarbeidsprosjekter med eksterne aktører, enten private kirkelige organisasjoner eller andre ideelle virksomheter. Det kan også tenkes som en «outsourcing» av et helt arbeidsfelt til en ekstern aktør som driver kirkebygget på egne premisser i forståelse med bispedømme og fellestråd.
3. **Satsingsområder:** Aktuelle satsingsområder er opplistet i vedlagt notat. De omfatter et spekter av oppgaver innenfor blant annet områdene diakoni, kirkemusikk og kultur, historieforvaltning, undervisning, ungdom 18 – 30, liturgi, spiritualitet, evangelisering, medier, formidling og kommunikasjon.¹
4. **Storbyperspektiv:** Spesialkirkenes oppgave bør være rettet mot storbyen og storbyvirkeligheten. Kirker i sentrale deler av byen, der mange mennesker ferdes og som ligger nær trafikale knutepunkt, viktige kulturinstitusjoner eller offentlige bygg, er egnet for spesialbruk og bør eventuelt avlastes fra funksjoner som lokalkirke.
5. **Erfaringsgrunnlag:** I flere storbyer som det er relevant å sammenligne seg med, har kirkelige endringsprosesser pågått lenge. Byer som Stockholm, København, Berlin og London har mange fellestrekk med Oslo. Mange kirker er nedlagt, solgt, revet eller blitt revitalisert gjennom ny bruk. Det er viktig å hente impulser og erfaringer fra slike byer.

Noen aktuelle kirker for spesialbruk

Det vises til eget notat, der kirker som anbefales for spesialbruk er gitt en nærmere vurdering. Her følger en stikkordsmessig oversikt over egnede satsingsområder for aktuelle kirker:

- Trefoldighetskirken: Kirkemusikk, avlastingsfunksjoner for Domkirken, diakoni, evangelisering, medier, undervisning og kommunikasjon
- Gamle Aker kirke: Liturgi, spiritualitet, pilegrimsarbeid og bønneliv
- Sofienberg kirke: Konsertkirke, orgelkultur, studio, utstillinger, sambruk med eksterne kulturaktører lokalt og nasjonalt
- Grønland kirke: Diakonale satsinger i indre by, kirkemusikk, religionsdialog, historieforvaltning, næringslivskontakt

¹ Det har pågått et arbeid med videre utredning av kirke for aldersgruppen 18-30 år som har hatt tilhold i Majorstuen kirke i flere år. Arbeidsgruppen for dette foreslår blant annet å flytte arbeidet fra Majorstuen til annen kirke (eventuelt fordelt på flere kirker).

- Østre Aker kirke: Konsertkirke, kulturkirke, «katedralpark», historisk og kulturelt sentrum, utnyttelse av tiliggende bygningsmasse, kafé og museum
- Fossum kirke: Diakonale satsinger, religionsdialog og flerkultur

Oppsummering

I de fleste av Oslos kirker foregår det et stort og mangslungent arbeid og mange mennesker gjør bruk av kirkene. Men det er store forskjeller, der enkelte kirker er sterkere berørt av trekk ved samfunnsutviklingen enn andre. Dette har medført at grunnlaget for en allsidig menighetsaktivitet ved noen kirker gradvis har forvitret.

Prosjektgruppen satte på grunnlag av de innsamlede data skåren 19 som nedre grense for hvilke kirker som ble spesielt vurdert med tanke på hel eller delvis avvikling. Dette har imidlertid ikke vært eneste grunnlag for vurderingene. Prosjektgruppen har lagt en samlet vurdering av de ulike kirkeanleggs egnethet for strategiske satsinger til grunn.

Kirker som anbefales helt avviklet og vurdert for utleie, helt eller delvis:

Seks kirker anbefales helt avviklet som menighetskirker og vurdert for utleie:

- Klemetsrud kirke
- Stovner kirke
- Lilleborg kirke
- Sofienberg kirke
- Bakkehaugen kirke
- Iladalen kirke

Kirke som KfiO leier med anbefaling om opphør av leieavtalen:

- Lovisenberg kirke

Kirke med usikker anbefaling:

En kirke anbefales nærmere vurdert for avvikling som menighetskirke på grunnlag av en gjennomgang av nåværende soknestruktur:

- Hasle kirke

Utleide kirker som anbefales tatt i bruk på nytt:

Én utleid kirke anbefales tatt i bruk på nytt:

- Markus kirke

Kirker med lav skår som anbefales fortsatt benyttet:

- Bygdøy kirke
- Romsås kirke
- Furuset kirke
- Hauketo – Prinsdal kirke
- Fossum kirke

Kirker som anbefales for satsinger og spesialiserte oppgaver:

Seks kirker anbefales vurdert som spesialkirker:

- Trefoldighetskirken
- Sofienberg kirke
- Gamle Aker kirke
- Grønland kirke
- Østre Aker kirke
- Fossum kirke

Endring av navn på kirke

Dersom prosjektgruppens anbefaling om uttak av Stovner kirke tas til følge, anbefales det at Fossum kirke skifter navn til Stovner kirke.

Totalt anbefales helt eller delvis uttak av 8 kirker, hvorav 1 med usikker anbefaling (Hasle kirke). 1 kirke anbefales tatt i bruk igjen (Markus kirke).

Vedlegg til prosjektgruppens rapport

Oversikt over kriterier og vekting av kirkeanlegg

Nøkkeltall for kirker og menigheter 2016

Oversikt over tekniske data for alle kirker

Notat som kirker som er aktuelle for spesialbruk

Informasjon om den enkelte menighet bygger på følgende kilder:

Svar fra menighetsrådene i svarskjema fra prosjektgruppen.

Årsmeldinger, regnskap og balanse, telleker, Kostra-statistikk, aktivitetskalender, tilstandsrapporter.

Tallmaterialet er hovedsakelig hentet fra året 2016, og 2017 for telleukene.

5.2.2018